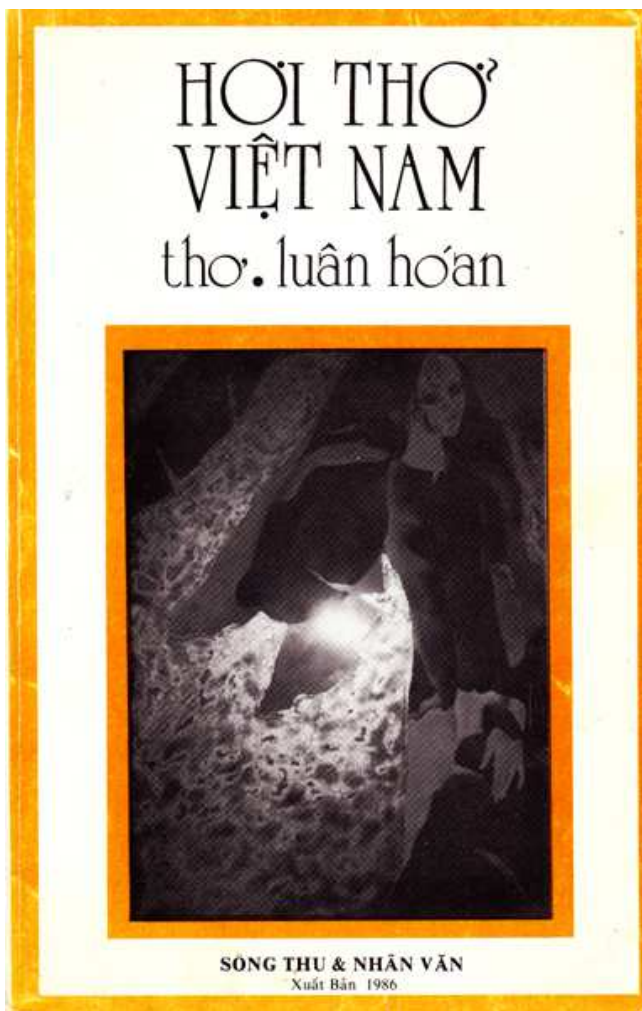

HƠI THỞ VIỆT NAM

Luân Hoán

HƠI THỞ VIỆT NAM

thơ Luân Hoán

tranh bìa Nghiêu Đề

trình bày, chăm sóc in Thái Tú Hạp

nhà xuất bản

NHÂN VĂN và **SÔNG THU**

bảo trợ ấn loát

tác giả giữ bản quyền

in lần thứ nhất tại Hoa Kỳ năm 1986

Mọi liên lạc về:

Ông Lê Ngọc Châu

4655 Bourret # 21

Montréal PQ H3W 1K9

Canada

tel: 514- 735.4064

@

Ghi chú:

- bản đánh máy lại ngày 30-4-2017

tại nhà riêng 11351 Armand Lavergne Montréal nord.

(địa chỉ, số điện thoại ghi trên không còn sử dụng)

- Các bài trong tập đã phổ biến không đầy đủ và có thể có sai biệt với bản thảo viết tay, còn giữ bởi hai nhà thơ LVT & CNT tại Việt Nam | anh CNT có hứa gởi cho lại số bài thiếu nhưng vẫn chưa nhận được; có lẽ e ngại vì nội dung - khi nào nhận được chúng tôi sẽ bổ sung

L.H

BẢN TƯỜNG TRÌNH TRUNG THỰC CỦA MỘT NHÀ THƠ VIỆT NAM: LUÂN HOÁN

Thái Tú Hạp

từ năm 1964 thi phẩm đầu tay của nhà thơ Luân là tập VỀ TRỜI do nhà xuất bản Văn Học ấn hành. Và cũng từ những bài thơ đầu tiên của Luân Hoán trên tạp chí Văn Học và rải rác trên các tạp san Văn Nghệ ở Thủ đô Sài Gòn thơ Luân Hoán thực sự đi vào tâm hồn những người yêu thích thơ văn Việt Nam.

Lớn lên trong thời điểm thăng trầm của mệnh nước, những giao động của lịch sử khốc liệt xảy ra trên quê hương thân yêu, Luân Hoán đã cùng bằng hữu lên đường chọn thể đứng trên chiến tuyến ý thức hệ tự do và nhân bản với ý niệm và hoài bảo gìn giữ bờ cõi Đất Mẹ phương Nam. Trái phá kẻ thù đã lưu lại trên thân thể Luân Hoán những vết chàm đau thương nghiệt ngã. Nhưng chính từ những mất mát tận cùng xót xa đó đã tạo cho Luân Hoán hoàn cảnh thích hợp trở về nguyên vẹn với thế giới thi ca, quên đi những xô bồ khôn nạn đầy những ti tiện của đời sống. Hàng chục thi phẩm được hình thành: Hòa Bình Oi Hỡi Đến (cùng Lê Vĩnh Thọ, Phạm Thế Mỹ), Nén Hương Cho Bàn Chân Trái (cùng nhiều bạn thơ), Lục Bát Ca (cùng Vĩnh Điện, Lê Vĩnh Thọ), Nhịp Buồn 6-8, Thơ Tình, Ca Dao Tình Yêu, Rượu Hồng Đã Rót.

Luân Hoán làm thơ không ngừng nghỉ. Thơ như một miền trú ẩn êm đềm thơ mộng nhất của cuộc đời. Qua thơ Luân Hoán chúng ta như thấy lại con đường bằng hữu thân

thang chân tình. Những núi Thiên Ân sông Trà với Hà Nguyên Thạch, Nghiêu Đề, Khắc Minh, Phan Nhự Thức... Đà Nẵng với Lê Vĩnh Thọ, Phan Du, Nguyễn Văn Xuân, Vũ Hữu Định, Đynh Hoàng Sa, Vĩnh Điện, Hoàng Trọng Bản, Lâm Quang Phước và quán cà phê Từ Thức hội ngộ tao đàn nghĩa khí cái bang. Thần kinh với Hồ Minh Dũng, Mừng Mán... Phố Hội thân yêu với Hoàng Lộc, Hoàng Quy, Thái Tú Hạp và căn nhà tuổi thơ đầy kỷ niệm. Điện Bàn hơi thở đã vắng xa của Nguyễn Nho Sa Mạc, Nguyễn Nho Nhuận nhưng gần gũi của Đynh Trâm Ca, Hoàng Thị Bích Ni-Nguyễn Kim Phượng. Và Tam Kỳ với Huy Tường, Thành Tôn. Những bằng hữu thân thương đó, bây giờ ở đâu và trôi giạt về đâu trong thế gian sâu thẳm biên biệt ?

Hơn mười năm tưởng chừng như không còn gặp gỡ nhau sau cơn hồng thủy 75 ở quê nhà, chúng ta không ngờ còn may mắn đọc thơ của Luân Hoán nơi đất khách. Và chính Luân Hoán đã tìm thấy lại con đường mây trắng rong chơi.

Trước đây nhân loại đã hơn một lần kinh khiếp khi đọc Tầng Đâu Địa Ngục, Khu Ung Thư, Quần Đảo Ngục Tù... của Alexander, Solzhenitsyn và Docror Zivago của Boris Pasternak.

Sau vài chục năm "thiên đường cộng sản" không có gì thay đổi, Vẫn đầy đầy những hình ảnh bác sĩ Zivago tiêu tụy, hoài nghi tội nghiệp trong những thành phố ở quê hương hắt hiu buồn. Và những quần đảo ngục tù bí thẳm khép kín tối tăm. Thế giới tự do lại thêm một lần nữa bàng hoàng trước những trang sách Đại Học Máu của Hà Thúc Sinh, Đáy Địa Ngục của Tạ Tỵ, Trại Cải Tạo của Phạm Quang

Giai, Những Năm Cải Tạo ở miền Bắc của Trần Huỳnh Châu, thi phẩm Tiếng Vọng Từ Đáy Vực của thi sĩ Nguyễn Chí Thiện... và bây giờ Hơi Thở Việt Nam của nhà thơ Luân Hoán.

Thi phẩm Hơi Thở Việt Nam, Luân Hoán diễn tả nguyên vẹn những ám ức, những phần nộ, những đắng cay và những kinh hoàng của một nhân chứng lịch sử đen tối nhất của thời đại khi Luân Hoán còn ở Việt Nam. Lao tù không có biên giới. Mỗi đời sống là một thảm kịch diễn đi diễn lại hoài trên sân khấu quê hương xiêu vẹo, nghèo đói xác xơ buồn nản.

Những dòng thơ đôn hậu nhưng đầy sắt thép lẫm liệt. Mang tới những mặt trời, những lượng sóng biển động nồng nàn đồng mãnh. Tiếng thơ dội vang từ đáy vực thẳm như một loài thú cô đơn. Mỗi bài thơ là một phản ảnh trung thực, là một thông điệp, là một bản tường trình chính xác của một tâm hồn chơn chất Việt Nam. Được chuyển đạt tới những người đồng hương đang lưu vong trên khắp thế giới. Để cùng chia xẻ, để cùng đau thương ngậm ngùi cho số phận những người còn ở lại và đang cố giữ cho tâm hồn trắng trong

*ta nghe nói người bây giờ rách lắm
rách áo com và rách cả tinh thần
nhưng chắc chắn hồn thơ mà không rách
xin giữ giùm hơi thở đó muôn năm*

(HTVN)

California, tháng 5 năm 1986

Thái Tú Hạp

TRÌNH DIỄN

chúng tôi ngồi chồm hỏm
trong sân chùa Hải Châu
mắt lập lòe đom đóm'
năng đổ lửa trên đầu

đã bảy ngày như vậy
chúng tôi lo lắng chờ
miệng khô mồm hôi chảy
ngàn người cùng bơ vơ

gục đầu che lồng ngực
tiếng loa xoáy vào hồn
“ các anh là súc vật
nhân dân hằng căm hờn
nhưng cách mạng sáng suốt
bao dung và khoan hồng
hãy thật thà khai báo
tố cáo thật rõ ràng
lập công dầu chuộc tội
giữ trật tự, xếp hàng...”

chúng tôi là súc vật
hôm nay học làm người
xin chân thành đăng ký:
chúng tôi thừa trái tim

đã bảy ngày như vậy
chúng tôi lo lắng chờ

viết thật nhiều lý lịch
để làm người tự do !

SƠ YẾU LÝ LỊCH TÔI

ra đời từ Hội An
một thị trấn Quảng Nam
tên cúng cơm Lê Huýnh
dân mũi tẹt da vàng

dĩ nhiên tôi không giỡn
viết thật trăm phần trăm
lý lịch trình cách mạng
đùa dai sẽ bị bằm

ông bà tôi đã chết
cha mẹ đã làm ma
tôi chừ gần như chết
tất cả đều Quốc Gia

sơ sơ là như thế
đảng "năm" chắc cho chưa ?
nếu cần thêm chi tiết
nới tay cho tôi thưa

năm lên ba tuổi rưỡi
theo cha lên Tiên Châu
rừng núi dạy tôi học
thương cu cườm chim sâu

hai năm sau xuống núi
về quê nội Hòa Đa
ABC chưa thuộc
ra Đà Nẵng tà tà

tôi lớn lên như thổi
nhờ không có bác Hồ
nhờ đảng không "quản lý"
khỏi suy tôn hoan hô

tôi học không mấy chữ
nhưng mang bệnh làm thơ
ý cùn và vắn cụt
vườn đời trơ xác xơ

rồi thì tôi đi lính
đuổi giặc chạy dài dài
tiếc rằng chi xóa hết
lũ khát máu độc tài

chẳng may chân tôi rụng
ngân hàng cho tháng ngày
ngồi nhàn chia trừ cộng
nhìn người vay trả vay

rồi thì cách mạng bắt
ngày ngày bảo tôi khai
tôi khai hoài khai mãi
tôi khai mãi khai hoài

lý lịch tôi từ đó
đâm ra thành truyện dài
nếu như in thành sách
không chừng thành nhân tài

xin cảm ơn cách mạng
tôi nguyện cầm bút hoài ./

VẾT THƯƠNG

uống nước lã mà say, say như chết
chết mà cười mà hát, hát tự nhiên
đời đẹp vậy sao vội vàng chấm hết
cái trò ta, trò của một tên điên

em không hỏi vì sao ta bỏ cuộc
giữa chợ đời không bán nốt lương tâm
phổi chưa rách vẫn còn quyền quấy lật
chữ thánh hiền không lẽ cũng mang gông ?

em không hỏi vì sao ta bắt lực
ngồi bó đầu chờ đợi áo com em
giận cha mẹ ngày xưa cho đi học
dại làm thầy, bán chữ nghĩa, cho nên ...

em không hỏi vì sao em không hỏi
can đảm, âm thầm, anh dũng, hy sinh
càng vùng vẫy ta càng thêm bắt lực

dao ai kê sau cổ, chọt rùng mình

em không hỏi vì sao em không hỏi
ta còn không một trái tim yêu
rượu đã hết xin cho ta giọt lệ
giọt mồ hôi, em đổ sáng sang chiều

em không hỏi vì sao em yêu dẫu
cứ nuôi ta thẳng mắt dạy vô lương
cứ yêu ta như nụ tình em vẫn nở
đóa hoa hồng trong cùg tận vết thương

GÁC CHIỀU

ngủ ngồi trên gác tối
chiều nắng vẫy bên ngoài
muỗi xin hoài giọt máu
thôi, cho mày tương lai

ngủ ngồi trên gác tối
trong ngày vui hòa bình
tiếng tim đập trong ngực
vừa mơ vừa rùng mình

ngủ ngồi trên gác tối
bụng rỗng như bình hoa
cắm cành cây hy vọng
xanh biếc nổi xót xa

ngủ ngòi trên gác tối
tôi mơ tôi là người
thịt xương này của đất
hơi thở này của tôi

ngủ ngòi trên gác tối
quyển vở chờ trên bàn
bài thơ là tiếng thở
vỡ òa trong dầu than

ngủ ngòi trên gác tối
tự do như đêm dài
chết cần gì hấp hối
sống cần gì tương lai

THEO VẾT XE LĂN

ngày hai bận ba đạp xe đến sở
thân hắt hiu như chiếc bóng không màu
mặt ba cúi trên mặt đường nhựa nóng
tìm ra mình đã thất lạc nơi đâu

trời tháng bảy nắng vàng vây rục rỡ
đốt thân ba thân nhánh củi khô cần
chiếc xe mới cũng như lười lăn bánh
tim trong người ba nhịp nổi bần khoản

sống với chết cũng hình như lẫn lộn
ở trong ba không ranh giới rõ ràng
tuổi chưa lớn nhưng đón đau quá lớn
không các con chắc ba đã đầu hàng

ba tự hỏi có cần quay trở lại
điểm khởi đầu để thấp lại tương lai
tay đã yếu làm sao ghì cương nổi
trên dốc đời đang đổ xuống tàn phai

khi khổ quá ba ôm đầu ngồi nhớ
nghe trong tim từng tiếng nói các con
ba vùng dậy chống từng cơn mệt mỏi
nhịn nhục cười cho đỡ hờn căm

và không dám nghĩ quanh nghĩ quẩn
ôi mai sau các con được làm người ?
được hy vọng được thương yêu chân thật
được thấp tình người khắp nẻo yên vui ?

các con hỡi phải chằng ba bắt lực
có được ích gì dăm bảy câu thơ
vết xe mỗi lần hoài đời gió bụi
giữa quê nhà sao nghe quá bơ vơ

TUỔI TRẺ ĐỎ

năm nay em mấy tuổi

có còn nhớ hay không ?
lý lịch em vẫn viết
có chắc thành thật không ?

cha mẹ em vô sản
lao động đời vinh quang
mai sau em vào đảng
còn giữ được Việt Nam ?

em có không tuổi trẻ
theo đội mũ chích chòe
leo cành xoài nhánh mít
giấu vở ngoài bụi tre ?

em có không tuổi trẻ
lang thang khắp sân trường
cúp cua làm bích báo
mọt đời giàu yêu thương ?

em có không đôi mắt
hun hút bờ tre xanh
sông chiều vu vơ đợi
khói cơm buồn mái tranh ?

em có đôi môi ướm
thơm nồng hương bánh chưng
miệng cười vô duyên lạ
ai được thấy không cưng ?

em có đôi tay ấm
mười ngón mười búp hoa

máu dồn theo từng nhịp
mỗi lần cử Quốc ca ?

vì sao tôi bỗng lạ
khi gặp em chiều nay
hỡi người em tuổi nhỏ
có phải vì tôi say ?

tuổi em chừng mười bốn
hay sắp tròn mười ba
cớ sao ai cũng sợ
thấy em lo tránh xa ?

ai dạy em phẫn đấu
để trở thành đoàn viên
cổ em quàng khăn đỏ
đời đã được bình yên ?

ai dạy em nhận mặt
thế nào là Ngụy Quân
chế độ nào bóc lột
những ai cần thanh trừng ?

ai dạy em đánh giá
giai cấp nào chỉ huy
nón cời hay nón cối
hiều nhiều dễ bị nguy ?

tại sao em nhắm mắt
buộc tội người không quen
hay vì không điềm chỉ

phải mang tội đúng chăng ?

tại sao em hẳn học
hồng hách trước đám đông
giáo điều em nhai lại
hiểu chút gì hay không ?

lịch sử ta giàu có
bốn ngàn năm liệt oanh
tội em bị đầu độc
tan nát cả tuổi xanh

ước gì em được biết
chuyện Phù Đổng Thiên Vương
chống giặc tàu bành trướng
từ thuở chưa rời giường

ai dám cho em đọc
những Lê Đạt Trần Dần
bao giờ em được đọc
những Nhất Linh vân vân...

hỡi người em tuổi nhỏ
tôi chính là Ngụy Quân
dưới mắt người cộng sản
vẫn thương em vô cùng

bởi vì tôi bất lực
để qui nhồi sọ em
cuộc đời xanh vẫn đục
màu chủ nghĩa nhá nhem

mùa xuân dần dần hết
tuổi trẻ thật chóng qua
mai sau em khôn lớn
mong rằng mở mắt ra

xin tặng em buổi sáng
mưa bụi mù hôm nay
xin tặng em nước mắt
tôi khóc bằng bàn tay

VẪN CÒN TA

vẫn còn ta gã giang hồ khát rượu
ghé quán hờn em cạn chực chai chơi
rượu cháy cổ chưa say nên vẫn thấy
sân khấu đời đang thay lũ ma trôi

rượu cháy cổ chưa say nên vẫn thấy
ta tự do làm thi sĩ giữa đời

em bán rượu biết chi mà ái ngại
thơ của ta là thơ của trái tim
mỗi một chữ là mỗi mầm nhân ái
mỗi một câu là dòng máu về tim

thơ như vậy có lửa nào đốt nổi
lửa thù hằn lửa đố kỵ nhỏ nhen

*

vẫn còn ta gã giang hồ lữ vận
sòng bạc đời thua bạc tóc thanh xuân
chừ về đây thân tàn hồn mệt mới
ngồi giữa đường tròng mắt ngó quỉ vương

ừ cứ đốt mồi lữ bấy cứ đốt
thơ của ta là xác thịt quê hương

em bán rượu ngâm cùng ta đi chừ
giọng đượm buồn nhưng tình vẫn phiêu du
bút đã gãy ? sách đã tàn tro bụi ?
nỗi tình người còn đó mãi thiên thu

lữ mặt quỉ mang kính màu đỏ ky
trước nụ cười chắc chắn phải quay lui

vẫn còn ta vẫn còn ta thi sĩ
nên đời còn bát ngát nỗi yêu thương
lữ mặt quỉ có làm đui vằn điếu
trái tim này vẫn mãi mãi tơ vương

rượu hãy rót em yêu ơi hãy rót
rượu hãy rót em yêu ơi hãy rót !

BỐC MỘ

chân khắp khểnh trên con đường đất ruộng
con bơ vơ giữa quê nội thân yêu
buồn phiền mãi bám theo bàn chân bước
gió man man quàng chiếc bóng hắt hiu

mẹ có biết con khổ tâm trở lại
ngôi nhà xưa đối diện ấu thơ xưa
hồn con mỏng vẫn ngại đời gõ cửa
kỷ niệm ơi xin đừng vội về hùa

mẹ có biết con về đây để ngắm
màu ngói buồn lặng lẽ dưới rêu xanh
và tường gạch loang vết rặng năm tháng
trải vào hồn con bát ngát giá băng

mẹ có biết con về đây lén lút
tránh không nhìn cây mít gọi trong sân
phối không dám uống hương cao ngào ngọt
tay giữ bên lòng nghe tim đập lằng lằng

mẹ có biết con về đây vội vã
với chiếc hòm cùng cái cuốc trong tay
lòng vẫn dạn, lòng ơi đừng nức nở
dừng đừng giùm như năm tháng mây bay

mẹ có biết con về đào mã mẹ
theo chủ trương, đúng chính sách “đảng ta”
ruộng đất hẹp, đời đang cần hoa quả
hỡi quỷ thần trả lại bãi tha ma !

mẹ có biết lát cuốc đầu con giã
trên nắm mồ cỏ ứa lệ chua cay
lưỡi cuốc bén dội vào tim run rẩy
máu trong người muốn thoát khỏi bàn tay

mẹ có biết mười tám năm trong đất
mẹ bây giờ chỉ sót lại bộ xương
vài sợi tóc chưa đành lòng hoá đất
chợt xông xao ngắt lại gió mây buồn

mẹ có biết con ôm đầu suy nghĩ
cải táng nơi đâu hay thiêu nắm xương kia
thịt của mẹ đã làm phân bón đất
nắm xương tàn đành chịu mất mộ bia

mẹ có biết lửa hồng trong lò đốt
rực rỡ cười khi con đứng trợ trợ
mẹ có nóng, có đón đau, hờn giận
lạy mẹ tha cho tội lỗi bất ngờ

mẹ có biết chút tro tàn trong giấy
màu xám buồn như đôi mắt hoang mang
linh hồn mẹ giờ bay hoang vất vưởng
trên trời xanh hay thăm thẳm suối vàng ?

mẹ có biết đời đời con vẫn nhớ
những lời ru mẹ phủ dụ đời con
những chuyện cổ ngày xưa mẹ đã kể
còn như in linh động giữa tâm hồn

mẹ có biết, hồi ơi mẹ yêu kính

con xin quì thành kính trước tàn tro
cho con khóc một vài giây cũng được
để hình dung mẹ mỉm môi cười

mẹ kính yêu, mẹ bao dung mầu nhiệm
hãy vui lòng về đậu giữa tim con
nắm mộ đó bạo quyền không san được
dâng nén hương con thấp bằng tâm hồn

NGŨ TRÊN ĐỒI XANH

mười mấy năm học luật
chưa vào đâu, thăm đâu
bây giờ lên rừng núi
anh học nghề chăn trâu

trâu già cứ khen trẻ
trâu mập cứ chê gầy
thung lũng cao đồi thấp
dạo chơi cùng mây bay

ngày ngày nương chân núi
phát rẫy quật ngã cây
thịt gai đâm máu chảy
biết chắc: còn sống đây !

mười mấy năm học luật
chưa ra cái kiếp người
bây giờ lên rừng núi

học thên loài đười ươi

Việt Nam là cộng sản
cộng sản là con người
con người đang xuống giá
xin anh đừng quay lui !

giáo điều xin gắg thuộc
đạo đức chó ngậm ngùi
bình tâm như cây cỏ
hạnh phúc thay điếc đui !

mười mấy năm học luật
bảy tám năm học rừng
cả đời chưa sáng mắt
sao anh bỏ nửa chừng ?

chúng giết anh ? không đúng
người không nỡ giết người
thú giết “thằng nhỏ nhỏ
trên tòa sen, trong người”

anh chết mà chẳng chết
chưa cười nên mỉm cười
sói lang không nuốt được
nhân quyền của con người

mười mấy năm học luật
Hồ Minh ơi Hồ Minh
quê hương mình quá đẹp
anh nằm đâu cũng xinh !?

ĐƯỜNG KHUYA

tặng Vương Thanh

mỏi chân thềm cốc cà phê
quán đầu đêm lạnh đường về còn xa
mưa triền miên gõ nhịp ca
hồn ta là bến mưa qua rồi bờ

thấp dòng khói đặng lên môi
một đời đi kiếm chỗ ngồi chưa xong
đôi tay vinh nhục lòng thông
bạc dung nhan lệch tiếng lòng xuân xanh

*

nhớ mây ơ hời Vương Thanh
tình tau trải chiếu để dành cho mi
mi ngồi mi đứng mi đi
mi mang cái tội bắc kỳ di cư

mi mang cái tội làm người
nửa đời tham trận rất lười lên lon
bây giờ lên núi chon von
ngồi nghe khỉ dạy ngón đòn nhân tâm

mi còn nói được hay câm
tay còn cầm bút hay cầm cuộc thôi
cuộc đi cuộc nát cái đời

trong xanh như thể bầu trời tháng ba

*

tau chừ vừa chợt nhớ ra
vắng mi ghé quán ngồi phà khói trông
bước khuya nghiêng ngã bênh bồng
không say mà vẫn thấy lòng đảo điên

ngỡ mi về dựa vách hiên
bật diêm đốt thuốc hồn nhiên ngẩng đầu
phố hoang vắng nhiễm bệnh đau
bọn mình là những người sau cùng còn

thức nhìn cái mộng con con
thức nhìn thiên hạ héo hon từ từ
thức nhìn những đứa con hư
đã từng cầm súng mà như cát rời....

BA NGÀY TẾT 1978

mừng một theo gương bác
vác cuốc đi trồng cây
luống đời gieo nước mắt
cây ơi đừng đắng cay

tuổi ta không còn trẻ
nhưng đôi tay chưa già

đất ơi ta cuộc nhẹ
sao nghe người thở ra ?

ta trồng cây gì nhỉ
cây khế hay cây xoài
mấy năm sau có trái
trong trái có chứa dòi ?

mùng hai ta tiếp khách
cửa hé đón xuân vào
áo sòn nhưng chưa rách
trông ta còn bảnh bao

chào ông anh thuế vụ
chào anh bạn công an
chào ông phường đội trưởng
chào chế độ vinh quang !

miệng ta cười còn khá
lời ta chúc còn tròn
khách về tàn thuốc lá
vẫn lại hút còn thơm

xuân ơi xuân đẹp lắm
tết ơi tết muôn năm
cảm ơn đảng quản lý
ngày mừng ba trống tròn

NHAN SẮC

cảm ơn em nhận ra ta thật giỏi
giỏi hơn ta khi bắt buộc soi gương
râu lởm chớm tóc rẽ tre lộn xộn
má hóp môi chì da xếp nhô xương

ngần nẩy nét đủ cho đời chiêm ngưỡng
cái dung nhan trung thực của thanh niên
nhờ cách mạng nhan sắc người nhảy vọt
bỏ trung niên lên ông lão ngoan hiền

em đừng nhắc chút đời ta thuở trước
cái tàn dư Mỹ Ngụy đó cho qua
thơ mấy tập đã đốt mừng giải phóng
kiếp làm người đã nhường lại quỷ ma

ta hiện tại khác gì hơn công cụ
mơ lá bùa "tiên tiến" để yên thân
sao đôi mắt cứ dạy ta hần học
và trong tim còn lửa cháy âm thầm

em thấy đó ta cũng người lao động
phủ nhận ư ? ta cũng đổ mồ hôi
mìn đã gỡ kên đã đào cây đã đốn
những trò này để tiêu khiển mà chơi ?

nếu đúng vậy thì ta chơi quá lớ
hay vì ta đã "nghiêm chỉnh chấp hành"
tay thi sĩ trời gà không được chặt
chém thử nhát này quỷ có né quanh

em đã biết từ lâu ta gác bút
bàn trống không một mẩu giấy viết thư
sách vở lũ con nhà trường quản lý
hai tay ta vọc sỏi đá nguyên như

chừ gặp em ngậm ngùi nghe quở ốm
vờ giật mình rờ lại tứ chi coi
thơ lại chọt mọc ra như râu tóc
đọc em nghe nhớ đừng mách với ai

ta sợ lắm cái căn "nhà sáng tác"
với ngôn từ được qui định chỉ huy
đỉnh trí tuệ chất cao như đồng rác
mà thơ ta như lửa rất là nguy

cảm ơn em đã nghe ta lắm nhằm
sáng mai này "chống tiêu cực" thành công
em có thấy ở đâu còn lũ NGUY
chỉ cho ta tặng họ cả tấm lòng./

SÁNG TỐI

bây giờ anh thức dậy
còn em sắp ngủ đây
xa nhau nửa trái đất
nhớ nhau hoài đêm ngày

sáng nay anh đến sở
anh đi làm cu li
đêm nay em nằm thờ
em "làm chủ" nên chi...

tại sao ta cứ nhớ
tại sao ta cứ thương
khi đời ai nấy sống
mỗi đũa ở mỗi phương

một là anh cưới vợ
hai là em lấy chồng
may ra hết thương nhớ
hết giận hờn bông lông

nói đùa cho vui vậy
em làm sao quên anh
đêm nay ngồi nắn nót
viết gì đây gửi anh ?

anh đi làm rồi hả
hình như là em ghen
nhớ anh em chẳng biết
trái tim thơ ra răng

gửi anh chiếc hôn nhỏ
trong đôi vắn vu vơ
nét chữ em không rõ
đó anh biết vì sao

đêm nay em không ngủ
sáng nay anh hắt hơi ?
đừng giận em nhắc đó
nhắc chừng chừng vậy thôi ./

XIN EM

em kinh ngạc nhìn theo từng mẩu thuốc
tôi ngồi im ngơ ngác nhìn mặt em
nắng trưa khô từng cọng tóc lên đèn
trời tháng bảy vì sao tôi ớn lạnh

em vẫn đứng mắt thần thờ rảo hoảnh
hai bàn tay chọt trơ trụi trống không
tôi chua cay nuốt u uất vào lòng
bất lực ngó em cô đơn tuyệt vọng

ôi nghĩa khí trong tôi sao quá mỏng
sợ thật rồi trước nanh vuốt sói lang
chửi tôi đi, em hỡi chớ bàng hoàng
không bình vực được em tôi quá nhục

sự sống hỡi có còn không trong lồng ngực
tôi muốn quì van em khóc đi em
tôi muốn xin đôi mắt ấy mộng mênh
đừng nhìn với đôi mắt người đã chết

và hãy nói cùng tôi đời vẫn đẹp
hỡi em ngoan vừa lên chín lên mười

hãy cho tôi một lần thấy môi cười
của tuổi trẻ Việt Nam vừa "giải phóng"

đời tôi đã không may đứng bóng
còn hưởng được gì hai chữ tự do
và cả em, tôi chợt nghi ngờ
cháu của bác sao dật dờ kiếm sống

mẹ cha em là những người lao động
làm chủ công trường xí nghiệp đất đai
chính bản thân em, ông chủ tương lai
sao chúng dám bắt nạt em quá vậy ?

mười điều thuốc cả gia tài em đầy
đầy-tớ em đã chà nát dưới chân
còn bảo em là phản bội nhân dân
bán thuốc ngoại làm bại vong kinh tế

em có hiểu lỗi làm em... nặng thế !
đâu thua gì bán nước với buôn dân
ái ngại nhìn em lòng không ngớt băng khuâng
em chết sững chắc giống như Từ Hải

tôi chết sững giống như người liệt bại
thương chúng ta đều bất hạnh như nhau
giải phóng miền Nam mới được năm đầu
hạnh phúc mới: được bản cùng tất cả

xin em chớ bi quan chỉ là giai đoạn

THĂM QUÊ

qua hết lũy tre xanh
rẽ vào đồng lúa chín
này em đừng bước nhanh
đường trơn không khéo ngã

hãy tập thở như ta
cho phổi căng hương rạ
bóng mây mù chưa qua
đừng quá lo vội vã

em thấy gì hay chưa
quê ta chừ đẹp lắm
điện giăng hàng cau thưa
ánh vàng khè câm lặng
soi rõ đời sớm trưa
đi về trông nhẩn mặt

đường đất rộng thênh thang
xe nặng nề chở thóc
đầu làng trại công an
cuối làng đồn bộ đội
nằm giữa trụ sở phường
an toàn cuộc sống mới

em có nghe thấy không
tiếng heo gào đầu ngõ
rộn rịp người gánh gồng

đậu phụng ngô bí đỏ

hôm nay ngày tập trung
sản phẩm cho nhà nước
em muốn dạo xem không
hội vui như rạp hát

này chị bịt khăn đen
ổ gà còn đang ấp
léch thếch ôm đi đâu
có làm sao hấp tấp ?

này bác ngân ngơ kia
thùng xoài hay thúng ổi
lâm lì là đấu tranh
im lặng là phản đối

quê ta chừ khỏi chê
mỗi đêm mỗi hội họp
mỏ xẻ từng vấn đề
bữa ăn lẫn tiếng ngáp
bởi sức khoẻ nhân dân
sẽ sinh ra tiền bạc

hãnh diện cười đi em
dân ta trồng được lúa
dân ta nuôi được bò
dân ta làm gạch ngói
sản phẩm tuy đơn sơ
nhưng thật giàu ý nghĩa
thêm có đảng chăm lo

xuất cảng đi đây đó

tự hào biết bao nhiêu
tay ta nồng hương đất
hương cuộc đời thân yêu
đảng nào dành nuốt mất

cho dù ta đang đói
đang từ từ chết đi
mà đảng thêm sáng chói
thì đâu có tiếc gì

em thấy chưa em hỡi
quê ta chừ thật xinh
cờ sao vàng đẫm máu
tất cả đồng bào mình

hãy tạ ơn "giải phóng"
hãy cảm ơn bác hồ
cho dù bác uất chết
sự nghiệp vẫn to cao

này em đời quá đẹp
ta giận ta bất tài
ngợi ca như xỏ lá
đừng buộc miệng thờ dài !

NỢ ĐỜI

viết xong đành xé bỏ
dám tặng ai bây giờ
cớ sao vẫn viết mãi
xé hoài đâm ngẩn ngơ

mỗi ngày trăm cảnh sống
mỗi cảnh trăm bài thơ
không viết lòng uất ức
viết ra ngục đang chờ

nhiều lần thương nướm ruột
đặt mật mã chép bừa
giấu gằm giường giàn bếp
lo ngay ngáy sớm trưa

thơ ơi thơ khô vậy
vì sao quấy ta hoài
nợ đời hay nghiệp chướng
son sắt nào hỏi ai ?

còn không chút hieu hắt
chập chờn ngàn năm sau
tình đời ai còn thấp
có hiểu được lòng nhau ?

ĐỢI KHÁCH

vẫn đứng nơi này đợi khách qua
con đường sáng nắng rất hiền hòa

gió ru ta chớm lơ mơ ngủ
chợt thấy người về cụng ly ta

chưa uống gì đâu mà đã say
rượu sao tanh máu đỏ thế này
ừ thì pha cả mồ hôi nữa
uống bậy chơi nào chết hầy hay

ta nhớ rằng người đã vượt biên
quê người chênh choáng đã bình yên
cớ sao về phá ta chi nữa
buồn để làm vui cũng mất quyền

người hỏi việc chi, ta biết chi
quê hương là cái quái quỷ gì
suốt ngày mặt cúi theo chân đạp
bần cố chúng còn theo dõi nghi

người hầy tha ta để kiếm ăn
đời đi thồ đã dần dần quen
bảng đen bực giảng... chào dĩ vãng
tự chủ nhân quyền gởi gió trắng

ta chẳng giúp người được chi đâu
nhớ nhà ? tay hầy gác ngang đầu
hình như có khách gọi ta đó
ngươi gọi ta à ? ngươi ở đâu ?

ĐÊM NOEL MÀU ĐEN

một lá cờ cô đơn
trên tháp chuông chót vót
đêm lạnh lòng tôi tắm
người âm thầm cúi mặt
tôi lẫn vào đám đông
chờ em quì cầu nguyện

Cha giảng gì đó em
lời ai buồn gió rét ?

bây giờ tôi muốn tin
Chúa Cha hằng hằng sống
trong mỗi một chúng ta
đẹp như nỗi đau đớn

bây giờ tôi muốn tin
còn một nơi để đến
không phải để ngủ yên
để nhìn đời đã sống

và thật sự ăn năn
chưa một lần dám giết
mầm độc tài dã man
bây giờ... dù đã muộn

cầu nguyện rồi chưa em
Chúa ở đâu em hỏi
quanh giáo đường kẽm gai
đêm Noel vẫn tới

cờ vẫy trên tháp cao
hội chuông thao thức giục
vẫn còn đây Nước Trời
ngay giữa lòng địa ngục

Chúa đây rồi, Trái tim
ngài dạy : hãy đứng dậy !

đêm Noel màu đen
mà trong tôi ánh sáng
chói lòa niềm tin tưởng

TRƯỚC CÔNG TRƯỜNG HỒNG ĐỨC

tặng LVT và nhiều bạn tôi

sao không nói hỡi cô em Hồng Đức
thầy không la sao nước mắt chảy quanh
môi hờn tủi cắn làm chi ngọn tóc
dại chi buồn cho mắt loãng màu xanh

trán kiêu hãnh mười lăm sao cúi thấp
mắt tin yêu mười tám sao quay đi
thời nữ sinh hương hoa đời con gái
sao nữ u buồn sao chớm hoài nghi

thầy tin tưởng lòng kia còn trong trắng
tay búp măng còn nắm bút bình yên

hàng chữ nhỏ vẫn còn đều và thẳng
trang số đời đang dần mất hồn nhiên

thầy thông cảm các em chừ phải học
chính trị nhân dân biểu tượng anh hùng
mọi sáng tạo dồn vào cho lao động
quyền làm người phù phiến phải cáo chung

thầy đã hiểu học đường là đất sống
của mầm xanh đoàn đảng tương lai
tổ tiên cũ nhìn theo quan điểm mới
dĩ nhiên cần chỉnh đốn "sửa sai"

em trót dại suy tôn triều đình Nguyễn
em lỡ mê văn Hoàng Đạo Khải Hưng
viết đi em đôi chục trang kiểm điểm
tập mình lạ mình đừng biết rung rung

còn thầy đây như các em đã thấy
thân xác này và mùng bánh bột khoai
cái kính trắng chút hương thừa trí thức
râu tóc dài như bóng tối tương lai

ngày mấy bận thầy lang thang trước cổng
bán bánh xoài bánh ít ngọt quê hương
lòng vẫn tưởng đang đứng trên bục giảng
tim vẫn nghe từng hơi thở sân trường

Mua đi chứ thầy không hề xấu hổ
ái ngại chi chút tình nghĩa thầy trò

thầy không bán cho các em cay đắng
nhưng tặng thêm vài hơi thở tự do

kiêng đã đánh các em vào học nhé
cho gởi lời thăm hỏi học thân quen
hồi tuổi trẻ hồi mầm xanh ngà ngọc
đừng để ai hãm thành những bóng đen !

ĐÊM MƯA NGHE LÉN NHẠC PHẠM DUY

theo thuyền *viễn xứ* ra khơi
âm thanh nào rưng tơ bời trong anh
mây dùn trắng ngọn núi xanh
sầu dùn bạc ngọn tóc hanh nắng chiều
gió giang hồ nặng cô liêu
đời không bến đậu hồn xiêu cỏi nào
quê hương chìm giữa biển sao
hát đi, anh hãy hát vào núi sông
cỏ cây thương nhớ tiếng đồng
bàn tay thần thánh hãy trồng âm thanh

đêm mưa nằm ngủ không đành
tôi trôi theo giọng Thái Thanh dập dìu
‘tôi còn yêu tôi cứ yêu...’
nhạc bao la trải bóng kiêu liêu trai
“tôi đang mơ giấc mộng dài

đừng lay tôi nhé cuộc đời chung quanh”

anh chừ bắt buộc viễn hành
cửa nhà *Mẹ Việt Nam* đành ngân ngơ
đèn chong vàng mấy chùm thơ
nở xanh lời câu nguyện mờ bóng sương

lẽ nào anh phải đi luôn
ngàn năm tim đập thay chuông xứ người
lá vàng nhớ gốc không nguôi
điệu *blues* cũng ngậm ngùi ca dao
ước gì ngủ gặp chiêm bao
thấy anh đứng hát như sao giữa trời
thù ta đâu phải là người
giết người ta sống ta cười với ai
“tóc mai sợi ngắn sợi dài
giọt mưa trên lá u hoài tuổi hoa
một đời anh hát dân ca
một tim anh nở *tâm ca* tặng đời
hồn tha thiết gửi trong lời
nhạc muôn năm sống đất trời nhân sinh
hoan hô anh sống hết mình
cảm ơn anh thấp nổi tình núi sông
hát lên anh, máu vẫn hồng
xiềng không xích nổi đêm đông nằm sâu
ôi tôi buồn đã bao lâu
nhớ anh thơ đã vẫy hầu hạ tôi
cháy môi giọt rượu không môi
hình như anh cũng đang ngời với thơ
“mai sau dù có bao giờ” (ND)

BỎ CUỘC

em đâu biết sau giờ em xuống bãi
ta còn đi bới cát vác thêm dầu
theo kế hoạch bốc hai ta hai điếm
để cuối cùng xuống "xế" lớn gặp nhau

mưu vượt thoát phải chăng là tội lỗi
bỏ bạo quyền là phản quốc hay sao ?
ta vẫn biết trốn đi là hèn nhất
tránh hùm beo thú dữ xấu chi nào !

thế nhưng đã năm ba lần bảy lượt
"mưu sự tại nhân thành sự tại thiên"
ta bị bắt còn em trôi theo biển
định mệnh an bài ta kẻ vô duyên

đời trời chặt thân ta vào nô lệ
ngày không thừa đôi phút ngắm mây bay
trong túi nhục nguyện chất cao nghĩa khí
ta giữ vững ta bắt khuất qua ngày

câu nguyện cho em sóng yên gió lặng
đừng gặp giữa đường hải tặc, liên xô
biển chẳng xanh hơn dầu em bón xác
thấp cả chân tình vái lạy hư vô

em đã đến chưa hỡi em yêu dấu
trại ty nạn nào hân hạnh đón em

thở hít tự do chắc là thú lắm
nhưng nhớ những gì hãy cố gắng quên

xin cầu chúc em định cư thật sớm
xứ lạ quê người chóng có người yêu
có chọt nhớ ta đốt giùm điều thuốc
trong khói phiêu bồng hồn ta đó em yêu ./

KHUYÊN TRÂU

trâu ơi đừng bước chậm
cày nặng kéo ruộng lầy
gắng ngoan đạt "tiêu chuẩn
công điền" ngày hôm nay

ta biết trâu thấm mệt
bụng đói chân rã rời
nắng trưa phơi lưng chịu
mũi xè phì phò hơi

ruộng cày còn mấy sải
roi ta đuổi muỗi ruồi
không nỡ lòng đáng xuống
trâu khỏi cần vẫy đuôi

cỏ đồng xanh đã hết
đất dành để tặng gia
ăn rom khô trâu nhé

hãy gắng sống cùng ta

tôi về nằm lãn nước
nhai lại nỗi xót xa
còn ta ra trụ sở
tự kiểm phê bình ta

nói gì đây trâu hỡi
ưu điểm mình hôm nay
chỉ trích gì trâu hỡi
mọi đâu ra lỗi đây ?

ta sao ta phải nhận
tại sao ta buộc ta
khi chính ta không có
lỗi nào đang đề ra

trâu ơi đừng bước chậm
ruộng lầy cày nắng trưa
có ta theo sau đây
nuơng nhau cày rồi bừa

trước đây ta làm lỗi
góp lúa bảo vệ hầm
mê làm chi "thống nhất"
"độc lập" chừ đành cam !

trâu ơi trâu có hiểu
lúa sẽ trở đầy đồng
một tay ta máy mẫu
sẽ thu hoạch mấy bông ?

mùa nào ta không gặt
thóc nào ta không phơi
khô rồi còn phải gánh
nạp núng lòng vào đâu ?

trâu ơi trâu có hiểu
ta "ăn mắ^um mút dòi"
công nông đả^ung kính trọng
nên vẫn đội nón cời

đừng cười ta trâu nhé
buồn lòng nói bậy chơi
đừng cho chính phủ biết
ta không còn mấy hơi

trâu đi đừng bước chậm
lòng ta luống cày này
nghìn năm sau con cháu
theo trâu hoài buồn thay !

QUẢ MÍT VƯỜN MẸ

mít vườn ta đượ^uc hơn mười lăm trái
phườ^ung kiể^um rồi làm sao hái cho con
thôi để mẹ bắt con gà đem bán
mua lại mười đò^ung ăn thử có ngon

con đừng ngại tỏ phê bình lãng phí
sáu năm nay mới bán một con gà
gia tài mẹ hai bàn tay chai đá
còn sống là còn cơ hội làm ra

mẹ không sợ bình bầu kiểm điểm
gia đình ta thiếu tiêu chuẩn "thi đua"
có "phần đầu" cũng không thành "tiên tiến"
huống chi chừ mẹ già yếu, chịu thua !

chỉ tội nghiệp cho đời con mới lớn
thời "học tài thi lý lịch" gian nan
con có hận cha con xưa đi lính
ngã ngựa nửa chừng rừng núi đang giam

chắc con biết thế nào là phải trái
mít vườn ta vẫn ngọt phải không con
hãy gắng nối nghiệp cha mà giữ nước
quả rụng rồi hoa lại nở nghe con !

(nhạc sĩ Phan Ni Tấn đã phổ nhạc)

Quả Mít Vườn Mẹ

thơ Lưu Hữu
nhạc Phan Ní Tấn

Andante (Vừa - Tĩnh cảm)

Mít vườn ta được hơn mười năm trái Phương kiến
rồi làm sao hái cho con Thời để mẹ bắt con gà đen
bà Mua lại mười đồng ăn thử có ngon Con đừng
ngại sợ phải bình làng phí Sáu năm nay mỗi bữa một con
gà Già rồi mẹ hai bàn tay chai đá Còn sống là
còn cơ hội làm ra Mẹ không sợ bệnh đau kiết
điễm Già đình ta thiếu tiêu chuẩn thì ăn Có phần
đều cũng không thành tiến tiến Huống chi chữ mẹ già yếu chịu
thua Chỉ tội nghiệp cho đời con đang dở Thời học
tài thì lý lịch gian nan Con có hăn chu con xun đi
lính Ngại ngần nên chững rững núi trại giam Chắc con
biết thế nào là phải trái Mít vườn ta vẫn ngọt phải không
con Hãy gắng nối nghiệp cha mà giữ nước Khi quả rụng
rồi hoa lại nở nghe con

MỘT CHÚT XUÂN QUÊ NHÀ

vẫn nhớ lời anh dặn dò cẩn kẻ
đừng viết dật dờ bị nhót như chơi
sao cầm bút lên khó lòng gian dối
nước mắt cạn rồi, còn chút máu thôi

thư viết cho anh đầu năm chi lạ
điệp khúc buồn buồn nhai lại mãi sao
em cười lớn đây chắc anh nghe thấy
mong ước đêm nay hai đũa chiêm bao

xin báo cùng anh tin vui thứ nhất
cây cúc đầu hè nở được một bông
đất còm cõi nhưng thương đời vẫn gắng
phơi hết lòng mình ra giữa gió đông

xin báo cùng anh cây cà chua nhỏ
cũng đậu được vài trái đỏ xinh xinh
(màu đỏ đẹp ơi, vì sao chợt sợ
có lúc nhìn em hơi hải giật mình)

xin báo cùng anh vòng khoai luống cải
nhờ bón phân người lá cũng rất xanh
anh nhìn thấy không con bướm bướm trắng
lãng mạn, nghi ngờ, rình rập, bay quanh

xin báo cùng anh sáng nay đầu ngõ
có con cu cườm đậu tuốt ngọn tre

nó đứng riả lông mà không buồn gáy
có phải còn sợ sủng ai đe ?

thư viết cho anh bông lông như vậy
chắc anh buồn cười: “thằng bé vẫn ngoan...”
còn bốn năm hôm nữa là đến tết
ai tắt được lòng nhen nổi hân hoan

em sẽ được ăn hai ngày cơm trắng
có ít thịt gà tự túc tặng gia
và sẽ đi thờ kiém thêm chút đỉnh
tết nhất công an chắc nói cho mà

em vẫn là em bởi đời vẫn tết
quần áo rách dần, ý chí còn nguyên
đời vẫn say như men nồng rượu mạnh
sảng khoái làm thơ con cóc khẩu truyền

thư viết cho anh đấn đo từng chữ
lựa lọc từng lời cho đỡ nặng cân
một chút mùa xuân quê nhà em gửi
anh đọc rồi quên, đừng có băng khuâng

nhớ ngủ nghe anh, đêm nay em đợi
như những đêm nào đợi pháo nửa đêm
xin mừng tuổi anh câu thơ què quặt:
bạc tóc đừng già, mất đất đừng quên...

GỎI EM

về Lê Hàn

nhìn mấy trăm buổi sáng
để dồn tiền mua tem
biết thư này có đến
một lần để thăm em

chị chừ sung sướng lắm
ba giờ sáng ra đường
bán mua như chụp giựt
mặt trời lên thì chuồn

cơm ăn ngày lưng bữa
đỡ rửa chén rửa nồi
áo quần không bột giặt
thơm hoài hương mồ hôi

con chị còn bảy đứa
nhờ đảng nghỉ học rồi
đứa đi bán thuốc lẻ
đứa bán nước chợ trời...

đời vui nên chị viết
lá thư không cần lời
chị sợ tốn nhiều giấy
thêm tiền tem em ơi

quê người em có nhớ
màu da em vẫn vàng
thư chị em còn hiểu

đôi dòng chữ Việt Nam ?

CA SĨ

tôi chọn sống cùng bốn mùa ca hát
như trời xanh vẫn bát ngát rừng mây
như muông chim vẫn nướng tựa cỏ cây
như dòng suối vẫn rời nguồn về biển

dòng máu ấm trong người luôn uyển chuyển
nuôi thịt da giữ sức sống cho tôi
thấp lên môi những mật ngọt yêu đời
xin dâng hiến cho người cùng vạn vật

cuộc sống trời ban không thể mất
luôn phiêu du cùng tắm cá bóng chim
gió mây đưa tôi trôi nổi bao miền
ai nhốt gió ? ai nhốt lòng tôi được ?

âm thanh dẫn tình tôi đi từng bước
ghé thăm người hồn tinh khiết Việt Nam
giống tinh hoa dưới màu sắc da vàng
đầy nhân ái tươi non xanh màu lúa

mê mùa hạ mẹ già phơi dải lụa
trên hàng rào dâm bụt chạy quanh sân
mắt ai trong như giếng nước trong ngần
tôi soi thấy tôi quì bên gối mẹ

cau mây nải trầu mấy mâm lẵng lễ
người theo ai bỏ lạnh lữ tre xanh
bỏ tiếng chim tha thiết nhớ trên cành
bỏ tôi giữa hạt lệ đầu biết nhớ

yêu đời lắm nên giọng tôi nức nở
trách chê chi khối lãng mạn tuyệt vời
nốt nhạc buồn tôi trót ướm lên môi
từng sợi máu níu gọi đời thê thiết

ai cảm hát những khúc tình nồng nhiệt
từ trái tim thành nốt nhạc vì đời
không phải là công cụ khơi khơi
giúp guồng máy giết người thêm vũ khí

tôi vẫn hát nhạc bảo toàn chân thiện mỹ
nuôi ấm tình tục ngữ lẫn ca dao
tiếng hát tôi lời của đồng bào
có lẽ phải, tình người và chính nghĩa

gió của núi và sóng luôn của biển
tôi của người, người của đất Việt Nam
hơi thở tôi thơm tiếng hát nhẹ nhàng
xin cầu nguyện cho âm thanh đừng tắt

cho tôi hát, cuộc đời cho tôi hát
bạo quyền nào ngăn cấm được âm thanh
nhạc tâm tình những giai điệu trong lành
vẫn sống mãi cùng chính danh ca sĩ

mỗi chúng ta đều trở thành ca sĩ.

THƠ CHO NGƯỜI MẮT DẠY

đã xa rồi bảng đen phấn trắng
mặt bàn khô và cây thước kẻ vuông
đã xa rồi hành lang vàng bóng nắng
giọng cười dòn ấm ánh mắt trầm hương

đã xa rồi mảnh sân vang gót biếc
tiếng kiếng đầu niên khóa gọi run run
quyên sổ điểm cặp bút màu xanh đỏ
giàu yêu thương nên dư dả lo buồn

đã xa rồi hơi ơ thầy cô giáo
bởi vì đâu bỏ sách vở mà đi
bỏ trường lớp bỏ học trò ngỡ ngác
gốc phượng nằm râm rức nhớ mùa thi

đã xa rồi hơi ơ đời mô phạm
người bây giờ đang ngỡ ngác nơi đâu
học chính trị xong xuôi mời nghỉ dạy
đố ai chui qua khỏi lưới u sầu

ta nghe nói thầy cô chừ rách lắm
rách áo cơm rạn nát cả tinh thần
nhưng chắc chắn hồn đời người không rách
xin giữ gìn tinh khiết đó muôn năm

hãy gắng sống gắng đứng vững tồn tại
hòa mình vào cùng lao động chân tay
bỏ nghề dạy đâu phải là bỏ hết
ngón tài hoa của thực nữ râu mày

và đừng ngại hồn bay khi xa bến
nhà thơ ơi thầy cô quý của ta
đời đang tối chẳng qua vì lý lịch
lòng căm thù nhỏ mọn đã lòi ra

VIẾT GIÚP CHO BA

tặng nhạc phụ Trần Văn Tịnh một đời lận đận làm giàu

viết hộ cho ba lá đơn tự nguyện
cúng xe này cho nhà nước nghe con
của nhân dân ba đã bòn đã hút ?
cách mạng về cúng lại sướng gì hơn

viết hộ ba lá đơn xin phép
nhà nước nhận giùm lò gạch của ba
chính phủ làm ơn mau mau quản lý
dãy lâu này ba dành dụm tạo ra

viết hộ ba lá đơn thỉnh nguyện
được vào làm một chú công nhân
tại ga ra chính tay ba tạo dựng
bằng mồ hôi rỗng rã mấy mươi năm

viết hộ ba mươi tờ bày tỏ

tình cảm nồng nàn tạ đảng chăm lo
"công tư hợp doanh" đề huề tình lý
"của tôi họ dành" trông ngó giùm cho

viết hộ ba trăm tờ kiểm điểm
đã nạp hết rồi kể cả bản thân
sống bon chen hoài không nhìn thấy hết
bây giờ mới hay "sáng mắt sáng lòng"

viết hộ ba vài dòng di chúc
ba chết đừng chôn để đất tăng gia
đốt xác làm tro bón xanh chủ nghĩa
cộng sản anh hùng vô địch đảng ta ./

GỎI QUÀ LÊN TRẠI KỲ SƠN

tặng Vĩnh Điện

phải chi tao được phép lên trên đó
để xem mây xẻ thịt gỗ Trường Sơn
đập đá núi lấp cho đầy trí não
xây thành cao bằng nhịn nhục cô đơn

phải chi tao có được quyền thăm viếng
để xem mây khó đổi dạ thay tim
học suy nghĩ học phê bình lý luận
tự do đâu ? mây có thử vọng tìm ?

tao đoán chắc mây vẫn mê âm nhạc

tương tư từng dấu gián khóa sol
đói cơm áo, đói thêm quyền ca hát
vài ba năm mạng sống dễ chi còn ?

mày hãy hát âm thầm như máu chảy
những bài ca từ tim óc Việt Nam
ai cầm được nguồn âm thanh tha thiết
vẫn lớn lên và thoát khỏi trại giam

mày hãy hát bởi mày hằng cầu nguyện
trước bạo quyền không lẽ mất niềm tin
"tôi chỉ muốn làm người ... tôi chỉ muốn..." (VĐ)
tấm lòng son xin hãy gắng giữ gìn

mày cứ hát tao nghe đây nhạc sĩ
tiếng rựa cùn tiếng chân lết lang thang
rừng núi dạn mày yêu thương đồng đội
nhẫn nhục nào đâu phải đầu hàng

mày cứ hát tao nghe đây nhạc sĩ
giọt mồ hôi là nốt nhạc tròn đen
gió sẽ chở quà tao vừa gửi tặng
cầu chúc mày lòng dào dạt ánh trang ./

CHỜ

em hẹn ta về chiều thứ bảy
sáng nay chủ nhật vẫn mù tăm
đường trường xe chạy bằng than củi

bánh vá nhiều lần có nổ không ?

ta biết Câu Lâu cầu rất yếu
xe lên Đèo Cả chậm như rùa
xe qua mỗi tỉnh hai trạm thuế
thoát chưa Nước Mặn với Ba Ngòi (1)

ta biết em mua hàng rất ít
vốn lời vốn vụn giọt mồ hôi
rủi ro cũng bị tịch thu mất
nhớ hãy giữ lòng khóc ít thôi

ta muốn được theo em trôi nổi
ngủ đường đứng chợ chạy lảng xảng
may ra thấy được ta còn sống
quờ quạng mà chơi giữa bóng đen

*(1) hai trạm thu thuế khét tiếng sau 1975 trên quốc lộ 1
từ ĐN vào SG*

MỪNG GẶP NGƯỜI BẠN THƠ

tặng nhà thơ miền bắc PQ

ừ cũng như ta kẻ râu mày
cầm đời sống tạm bấy lâu nay
trả thơ làm áo che sông núi
gói mộng vào vuông giấy trắng này

tóc ẩm hơi sương đen chen bạc

buồn vừa đủ nổi sóng chua cay
chân bước hoang mang theo giòng rượu
hững hờ nghe thân xác mây bay

mỗi đũa mỗi phương trời rách nát
cùng đem hồn bốn cỏ xanh cây
bổng nhiên trời đất vô cùng đỏ
ta bại, bạn nào thắng, ô hay !

sa cơ hai đũa gặp nhau, thẹn
trời đất còn riêng mấy cõi say
bạn hỡi nhìn ta đi cho rõ
là thù hay là bạn nhau đây ?

đầu của ta chừ trùm mũ nguy
hồn của bạn chừ trắng vạc mây
mắt trao tâm sự sao ngờ vực
tai vách mạch rừng ngại vạ lây

bạn có nhớ không *lời mẹ dặn*
hoang vu nằm dưới những gót giày
ta mơ trời sáng ngồi chép lại
thơ bạn run lên những ngón tay

giờ chừ dãi bạn không giọt rượu
chan chứa còn đôi giọt mực này
và đây khói thuốc chiều gặp gỡ
đóm lửa lòe lên được mấy giây ?

NHỮNG ĐOẠN RỜI TRONG GIỜ PHÁT RÃY

1.

lên đây cảm thấy gần trời
muốn đưa tay kéo mây ngồi với ta
chiều trôi qua ngọn rừng già
ta trôi chưa khỏi cái ta ưu phiền

2.

núi rừng xanh thật là xanh
đồn cây mà ngấm loanh quanh đất trời
dây nào trói được óc tôi
cùm nào xích được hồn rời trại giam ?

3.

nhấp ngô cỏ đá ngậm sương
rựa tôi phát mở trăm đường tôi đi
trong tim máu chảy thâm thì
trong không gian có cái gì dễ thương

4.

nếu mà chẳng có tù tôi
đá này chắc chẳng ai ngồi nghỉ chân
thì ra tôi vẫn băng khuâng
lang thang chưa hết cái tâm mơ màng

5.

suối trong mà lội một mình
ướt hai mắt cá thành linh nhớ em
vọc chơi một lát đã thèm
tối về thọ phạt càng thêm nhớ nhà

6.

càng cao càng thấy trời tròn
càng cao càng thấy bồn chồn yêu thương
ở đây cũng đất quê hương
sao ta tâm chẳng bình thường hỡi ta

7.

sợ gì, ta chẳng phàm ăn
buồn nên muốn được làm quen với mây
bò ngoan ngoãn sát lại đây
cho ta lấp bớt tháng ngày buồn tênh

CUỘC XE CHIỀU BA MƯƠI TẾT

uống thêm nửa xị đế
cho ấm bụng mà đi
chiều ba mươi gió lạnh
đâu dễ có mấy khi

đi dùng người đốt pháo
ta đốt tiếng thở dài
khói cay mờ mắt ướt
nợ đời oằn hai vai

mời anh qua Mỹ Thị

mời chị lên Hoà Cường
xe ta vừa thay lốp
đảm bảo đi đường trường

anh đừng chê ta ốm
chị đừng ngại ta lùn
đảng đè ta như núi
bảy năm rồi, chưa run

ta là dân vô địch
từng đánh đuổi giặc Tàu
từng đá nhào giặc Pháp
Mỹ, Ngụy phải rút mau !

sá gì anh, mấy ký ?
kể luôn đừng trừ bì
đôi dép su Bình Trị
bộ áo quần rằn ri

sá gì quang gánh chị
cho dầu có công cày
mạng người còn nhẹ hắng
huống chi thứ rau lang

tôi sẽ đập thật lẹ
cho kịp giờ tắt niên
tôi sẽ nói thật khẻ
để cho đời bình yên

đến rồi đến rồi đó
xin chúc mừng anh hai

“năm mới thắng lợi mới”
đừng lo chuyện tương lai

DẶN DÒ

chẳng phải lúc đẽ mà tức giận
hãy im nghe và lặp lại cho trơn
cứ bình tĩnh noi gương con vẹt nhỏ
càng thản nhiên càng thoải mái hơn

chưa phải lúc làm người hùng chống đối
cũng đừng nên ngậm miệng ngồi suông
cứ phát biểu những điều vô tội vạ
nhưng đừng hăng cương ầu: vô chuồng !

cũng đừng sợ đừng run đừng hồi hộp
khéo giả đờ hơi ngờ nghệch càng hay
đừng bợ dít đừng làm en ten kiếm điểm
càng lập công càng ở lại lâu ngày

phải cương quyết đối mưì lần như một
chúng biết chi đâu nhưng giỏi nói chận đầu
hay dọa dẫm và đôi khi dỗ ngọt
cảnh giác luôn kéo mắc phải lưỡi câu

hồ thật lớn câu "bác hồ sống mãi"
đẽ có ngày đập lãng bác mà chơi
nén đau xót đập lên đầu cường bạo
huấn nhục thưở nào chừ áp dụng thôi

còn ý chí chắc còn mạng sống
còn có ngày phát phối ngọn cờ xưa
nếu chẳng may hồn sớm về chín suối
Trung Nghĩa Đài không thẹn gặp người xưa

GỖ MÌN CHIỀU THÁNG TƯ

ngồi chồm hồm lần qua từng bụi cỏ
mìn ơi mìn đừng cười ầu nghe con
mũi tre nhọn xói băng khuâng nhè nhẹ
dò dẫm đôi phen hú vía hết hồn

thế mà thú cuộc chơi càng khác lạ
càng thấy mau được vĩ đại sum xuê
mạng sống nhỏ huống chi đồ quân Ngụy
cũng kể là may đừng lắm bầm chửi thề

hãy im lặng mà nghe trời nghe đất
đang trở mình cách mạng hóa như ta
trời không phục đảng trị cho chết bỏ
nanh đảng hơn móng vuốt ma tà

cũng muốn hát nghêu ngao cho đỡ sợ
nhưng sau lưng trăm con mắt gờm gờm
mìn có nỏ chết một ta cũng được
mắt kia nghi cả họ dễ phối xương ./

CẢNH CẢI TẠO NHÀ ĐẤT

có cái gì xôn xao ngoài phố
thử đập một vòng quanh quần coi chơi
mỗi ngã tư đường vài đám đông lồ nhỏ
tiếng síp lê tiếng đạn bắn ngang trời

trước dãy lầu một bà già đứng chửi
vài chục áo vàng rồi rít lăng xăng
bọn tự vệ cánh tay choàng giẻ đỏ
ùa vào nhà mang đồ đạc ra quăng

trên hè phố đồng nội niêu soong chảo
ngổn ngang nằm tro mặt mũi tối đen
vài chiếc chiếu đang cuộn tròn nằm vạ
thằng bé con trát cu đá lăn quần....

ông cán bộ mang huân chương đứng đọc
nghị quyết đảng ta cải tạo đất nhà:

*"quyên: trưởng phòng
quân : bắt đầu thiếu úy
của nhân dân lấy lại hết không tha
tập trung chúng mang ra ngoài thành phố
hai thước vuông cho mỗi một đầu người
thí điểm tỉnh ta làm theo truyền thống
không nói tay, không châm chước không buông xuôi
anh dũng kiên cường đi đâu diệt Mỹ*

bà con đừng mất cảnh giác ngậm ngùi"

ông càng đọc bà già trầu càng chửi
xe ba càng rượt đuổi đám người xem
còi lại rít tứ tung trên đường phố
xe tôi về run cầm cập trật sên...

BỎ PHIẾU

cầm lá phiếu trên tay
em đi vào phòng kín
gạch bỏ tên nào đây
chẳng đưa nào uy tín

có mười ứng cử viên
cho chín ghế còn trống
đảng sắp sẵn ưu tiên
nhờ nhân dân bớt một

đừng có hỏi tại sao
trò chơi tuy hơi lạ
nhưng chính đảng quản trò
đâu phải quân xô lá

cứ gạch đại đi em
cái tên nào chả được
mười tên loại một tên

bọn chúng đều bạo ngược

ta chỉ nên biết ta
trên tay cầm lá phiếu
quyền công dân cõi tà
do bọn tặc làm xiếc

cảm ơn đảng vinh quang
cho dân đi bầu cử
được công khai gạch ngang
tên một con chó dữ

cầm lá phiếu trên tay
chơi trò hề quá bản
bọn ngu nở mặt mày
xúi người khôn lẫn thẩn

NGÂN HÀNG ĐÔNG PHƯƠNG CHIỀU HÔM NÀO

hắn mày lo khi tao lên tiếng gọi
tên của mày và đề tặng nơi đây
chim cũng buồn vì sợ mất rừng cây
mày có sợ vì đã từng quen biết... ?

mày phải sợ vì đã từng thân thiết
với một người còn đầy đủ trái tim
mang đầy thơ và máu mãi mong tìm

một cõi sống tự do cho ngôn ngữ

mày phải sợ bởi tao thường tư lự
nghĩ không ra và ăn nói làm sao
chôn ở đâu và cất giấu nơi nào
những bóc lột bao vây dày trước mặt

những thối nát chuyện đời không đập tắt
gặm nhấm ta như mối đục gỗ mềm
sống ở đời ai không muốn đi lên
tao đâu phải là người mất trí

biết ăn ngủ lẽ nào không suy nghĩ
những đờn đau đang rên xiết chung quanh
im làm sao mà nói cũng không đành
xin đừng giận hờn bạn hiền thân mến

mày có nhớ hình ảnh nào đã đến
ngày đầu tiên chúng ta đến đông phương
nắng tháng tư bỗng ngã sắc buồn buồn
rơi trên áo người phong trần lữ vận

chúng ta đó những người từng thua trận
không ra hàng mà ngượng ngập bao nhiêu
trong hồn ta đựng hết cả buổi chiều
chúng ta đứng đợi đong từng ký gạo

đời chó đẻ nên vẫn cần cơm áo
không đi xin mà tay đã ngã ra
tao bậm môi giữ lại tiếng khóc òa
bởi tao nhớ vợ von tao đang đợi

bởi mà cũng vợ con và con đói
sẽ diễn hành mai một có xa đâu
sát vai nhau đầu cúi sát bên đầu
chúng ta vẫn là chúng ta bằng hữu

tình cảm đó nuôi chúng ta từng bữa
dựa vai nhau tập nhẫn nhục âu lo
mong chóng qua mong chóng hết vai trò
rất hèn mọn rơi vào thời phù phiếm

lý lịch xấu ba đời đều thiếu điểm
còn tạm xài khai thác nghiệp chuyên môn
qua một ngày giàu thêm một căm hờn
đầu bồn tánh vốn vô cùng thân thiện

cây muôn lặng nhưng gió luôn tùy tiện
đời chúng ta sẽ trôi nổi ra sao
mây trôi theo cùng kênh rạch đang đào
ta ở lại ngân hàng cùng chữ số

thơ của tao có phải là cuốn sổ
đoạn trường không khi mà bị ghi tên
thương mến mà tao chột nghĩ không nên
nhưng đâu dễ quên tên mà cho được

tao đã viết và đã từng nghĩ trước
sẽ không sao vì tao chẳng in ra
viết gọi là thay tiếng thở ra
ai lỡ đọc hẳn bỏ qua tha thứ

sầu một chút cho vơi dần tư lự
thương Việt nam thì thương lấy nhà thơ
tình mở ra cho đến bao giờ
về với đất với cỏ cây vinh hiển
đời vinh hiển hỡi ơi đời vinh hiển !

TẶNG NGƯỜI NỮ VIÊN CHỨC

em vẫn đạp xe qua từng buổi sáng
trước ghi đông vẫn treo bọc ni lông
màu bọc cũ nhưng cũng còn đủ thấy
lon ghi gô đang nghiêng ngã bên trong

đó là bữa ăn trưa em ở sở
một hạt cơm cồng mấy hạt bo bo
nước rau muống có làm em đỡ ghen
đời đang vui sao nét mặt buồn xo

em vẫn giỏi trong giờ làm nghiệp vụ
em vẫn hăng trong những buổi tăng gia
em phát biểu trong những lần học hội
em luôn luôn nghiêm chỉnh nhưng mà...

cứ sáu tháng ký hợp đồng một bận
đâu dễ gì được biên chế hỡi em
cơ quan bảo đã thông qua tỉnh ủy
chờ công an duyệt xét lại thử xem

em vẫn đợi ngày lý lịch em sạch sẽ
giặt nó bằng gì ngoài sự cảm thông
mà đảng chỉ trả thù và ngờ vực
già đời em đời con cháu vẫn không

thôi em ạ được lưu dung là quý
trời sinh voi sinh cỏ lo mà chi
rủi mai một đảng phát bằng cảm tạ
cho về vườn hãy vui vẻ mà đi

đời vẫn đẹp hỡi người em công chức
tôi vẫn chờ mỗi buổi sáng em qua
rô líp xe em răng mòn có lẽ
em đập khoan thai nhưng trật sên hoài

MỤC LỤC

Độc Hơi Thở Việt Nam

Bùi Bảo Trúc:

".... Hơi Thở Việt Nam với 39 bài thơ, 5 chữ, lục bát, 7 chữ, 8 chữ là những bài thơ còn vang vọng âm hưởng của những bài thơ mà người ta đã được đọc của ông trong những năm trước 1975. Những hình ảnh xám ngắt của quê hương tan nát, những binh đao trận mạc, những ước mơ của một đời về một hòa bình không bao giờ đến, những quà tặng chiến tranh, những chân tay chia lìa trên một thân thể trở về sau một cuộc chiến..."

... Tập Hơi Thở Việt Nam ngoài những hình ảnh như vừa kể, còn là tiếng thở của một quê hương rũ liệt, của một đất nước không còn của những người lớn lên ở miền đất đó nữa, của một hòa bình đầy kinh hoàng...

... Đó là một thứ hơi thở Việt Nam để Luân Hoán sống tiếp. Tập thơ của ông có lúc như những tiếng thét thảm thiết, có lúc như những chịu đựng buồn xuôi, có lúc như một cơn mơ hạnh phúc. Đọc toàn thể, tập thơ là một nhịp thở bồi hồi của quê hương xa cách ngàn trùng; là những đòn đau của cả một dân tộc bất hạnh được ghi lại. Hơi thở ấy vẫn là những làn hơi ám nhắc nhở cho những người đọc thơ Luân Hoán về một miền đất cũ.

Bùi Bảo Trúc (phát trên đài VOA)

#

Nguyễn Sa:

".... Luân Hoán nhìn thơ. Thơ không bao giờ quên được với chia tay vĩnh viễn, với bạn bè gục ngã, với dân tộc bị xiềng xích, với dối trá, phản trắc, bạo động trở thành thói quen. Thơ không chấp nhận "trán mười năm cúi thấp", thơ không thích "nghe lén nhạc Phạm Duy". Thơ nổi tung với "mìn chiều tháng tư". Mở vào thơ với Trình Diện, với chúng tôi ngồi chồm hồm trong sân chùa Hải Châu . Tôi muốn viết bài đọc thơ Luân Hoán. Khép cuốn lại với : "Tặng Người Viên Chức". Tôi muốn điện thoại cho Thái Tú Hạp. Tôi muốn nói với Thái Tú Hạp, tôi muốn nhờ thi sĩ mời sang đây cho tôi, cho chúng ta, Luân Hoán. Chúng ta sẽ ngồi cùng nhau, đọc cùng nhau, đọc cùng một lược với nhau,

như tập đọc đồng đều thời tiểu học, như tín đồ đọc kinh cầu. Vì trong thơ Luân Hoán có cả tuổi trẻ sót sa đã mất mà vẫn còn, và kinh khổ đau của dân tộc, mỗi phút mỗi chông chát chẳng thể phôi pha."

Nguyễn Sa

(trong Chân Dung Thơ Luân Hoán)

#

Nguyễn Mạnh Trinh:

".... Hơi Thở Việt Nam, 39 bài thơ như những bản cáo trạng của một nhà thơ chứng nhân ghi chép lại tình trạng một xã hội đang chìm trong cơn hồng thủy. Tan nát hoàn toàn và nghịch võ toàn diện. Trên dòng chữ, thấp thoáng những giọt máu và mồ hôi. Ở vần điệu đâu đó xuất hiện những tiếng thở dài bất tận, những hực hắng hun hút trầm buồn. Thế kỷ hôm nay đã thật nhiều bi kịch, hàng triệu diễn viên trong vai trò bất đắc dĩ đã đóng trong tuồng tận thế. Luân Hoán đã sống ở đó và trong giây tơ của rung động, anh đã nói bằng ngôn ngữ bình thường của mình như một chứng nhân, anh không thêm bớt, không cường điệu. Và như thế, đâu đó trong đời sống chúng ta có lúc những hình ảnh, những biểu hiện của thơ Luân Hoán bỗng gần gũi lạ thường, như một đồ vật còn đang trong bàn tay nắm dù đó chỉ là những ý nghĩ, những tư duy không rõ ràng hiện thực...

.... Với một đời sống sôi động, rất gần tử sinh, những người lính có một lăng kính thật tốt, để ghi lại những nét chấm

phá trên bức tranh vĩ đại của quê hương. Họ đã tạo thành những bài thơ xuất thần, ghi lại một thời điểm tai ương của lịch sử, với đầy dẫy thống khổ và của uất nghẹn , máu xương tan tành đổ vỡ. Những Tô Thùy Yên, Nguyễn Bắc Sơn, Luân Hoán, Vũ Hữu Định...đã khắc đậm nét văn chương lên thời thế và những dòng thơ đã chạy như nhịp máu trong tim..."

Nguyễn Mạnh Trinh

#

Nguyễn Văn Sâm:

"... Ở Luân Hoán, những điều cần mô tả đã được ghi lại một cách trung thực, những bức tranh xã hội Việt Nam nghèo khó bây giờ thật đậm nét: trình diện học tập, thầy giáo không được dạy học, người dân nghèo khó tang thương, chán chường tuổi trẻ mất phương hướng đi vào đường lầm lạc, con người bị bắt buộc thực hiện những điều đau lòng... Tất cả mọi khía cạnh không chi tiết nào thoát khỏi cặp mắt chứng nhân, không hạt bụi nào lọt khỏi máy lọc cáo trạng... Những bài thơ tạo thành hơi thở hấp hối, ngất ngưỡng khò khè, đứt đoạn của một nước Việt Nam bị vây hãm trong gông cùm chủ nghĩa, bị một sự đảo lộn trật tự đến khủng khiếp..."

Nguyễn Chí Thiện đã làm điều Luân Hoán làm, Nguyễn Mạnh Trinh, Lâm Hảo Dũng đã đi bước trước Hơi Thở Việt Nam trong đầu thập niên 80... Điều riêng biệt ở Luân Hoán là những bật dậy, những đột kích, những phản kháng, những cú đánh trả thật bất ngờ của con người trước hoàn cảnh. Điều đó thôi, cho tôi ý nghĩ tìm thi sĩ Luân Hoán vẫn đập nhịp trong thái độ cầm bút của người tố cáo. Hai đối nghịch Văn chương, Chính trị mà ai trong chúng ta cũng có lúc trực diện suy nghĩ. Tùy theo sự lựa chọn tự do của mọi cá nhân ta có nhà-thơ-diễn-tả-những-điều-liên-quan-đến-chính-kiến hay người-làm-chính-trị-trên-cái-xác-của-thi-ca.

Nói chung, loại thứ nhất ta thường thấy ở người Việt hải ngoại hay các nhà văn nhà thơ Miền Nam và loại thứ hai là các Văn nô Cộng, thân Cộng hay những tên chóp-bu-thơ kiểu Hồ Chí Minh., Sóng Hồng, Tố Hữu...

Tại sao tính chất thơ có nhiều ở Luân Hoán mặc dù đề tài của ông hầu hết đều là những bật dậy, những đột kích tràn đầy ý thơ trong hầu hết các bài trong tập.

Một sự đột kích rằng ta có tình người:

“Chúng tôi là súc vật

hôm nay học làm người

xin chân thành ‘đăng ký’

CHÚNG TÔI THỪA TRÁI TIM”

...

Nguyễn Văn Sâm